

Møte i Østlandssamarbeidets Europaforum

6. mai 2022

Oppsummering

Bolk 1 – møte med statssekretær Eivind Vad Petersson i Utenriksdepartementet

Statssekretær Vad Petersson innledet om bakteppet for samarbeidet i Europa med en pågående krig i Ukraina. Det ble bl.a. vist til EU kommisjonens president, Van de Leyens, uttalelse om at det i de første dagene etter Russlands invasjon av Ukraina har skjedd mer i EU-samarbeidet enn de siste 20 årene. Vad Petersson tok også opp samarbeidene mellom EU og NATO og EUs rolle i sikkerhetspolitikken samt Sverige og Finlands diskusjon om å bli medlemmer i NATO. Alt dette påvirker også Norge. Norge er med i sanksjonspakkene til EU mot Russland og er med i EUs ordninger for humanitær hjelp til Ukraina og håndtering av flyktningkrisen som følge av krigen. I Norge er det bred enighet om støtte til Ukraina, og kommuner og regioner er viktige for mottak av flyktninger.

Statssekretæren kom også inn på tema energi og energisikkerhet. Norges rolle som viktig leverandør av olje og gass er endret. Energiforsyning er blitt sikkerhetspolitikk og EU ønsker å gjøre noe med sin avhengighet av russisk olje og gass. Norge sees på som en stabil og forutsigbar leverandør og kan øke sin betydning når Melkøya snart åpner igjen og gassrørledningen fra Norge til Polen – Baltic pipe line – åpner i september. Klima-aspektet må tas inn i denne sammenhengen. Fornybar energi kalles nå «frihetsenergi» i Tyskland. Krigen eskalerer den grønne omstillingen og Europas grønne giv og Fit for 55 har fått mer fart. Norge vil koble seg på og regjeringen jobber inn mot EU for å sikre dette. F.eks. ønsker Norge å satse på batteriproduksjon.

Norge hadde stor nytte av samarbeid med EU i forbindelse med koronapandemien. Norge var et for lite marked alene til å lykkes med vaksineavtaler og andre avtaler for å møtes utfordringene. EØS-avtalen var vestlig for at Norge ble tatt med i EUs arbeid, selv om helse ikke er en del av avtalen.

Statssekretær Vad Petersson viste til at det stadig dukker opp nye områder som utfordrer EØS-avtalen. EUs arbeid endrer seg, og Norge må finne aktuelle og mulige tilknytninger på ad hoc basis for å ivareta Norges interesser. Helseberedskap er nå f.eks. blitt en del av EUs samarbeid og regjeringen ønsker å koble Norge på.

Vad Petersson viste til at regjeringen nå igangsetter en utredning av Norges erfaringer med EØS-avtalen de siste 10 årene. En sak er oppe i statsråd samtidig som vårt møte pågår. Oppdatert informasjon vil bli tilgjengelig i løpet av dagen. I mandatet er kommuner og fylkeskommuner eksplisitt nevnt. Statssekretæren viste samtidig til at kunnskap om EØS-avtalen i Brussel ikke er stor og at det er Norges ansvar å ha oversikt og kunnskap. Utredningen vil bidra til økt kunnskap.

Regjeringens arbeidsprogram for samarbeid med EU 2022-2023 vil snart foreligge. Dette er et viktig instrument for å samordne og være på ballen i det som skjer. Regjeringen er opptatt av dialog med fylkeskommunene og positive til å motta innspill. Regjeringen vil bruke EØS-avtalen og være framoverlente i sitt samarbeid med EU, avsluttet Vad Petersson.

Leder av Europaforum, Roger Ryberg, takket for interessant og god orientering og åpnet for en runde med spørsmål og kommentarer fra forumet. Følgene momenter og tema ble tatt opp:

- Betydningen av energipolitikk og energisikkerhet inn mot bærekraft. Vil krigen føre til en kortere periode der gass bygger over til mer grønn og fornybar energi? Hva med atomkraft sin rolle?
- Påvirker etterspørselen etter energi Norges investeringer?
- Har Norge skip og infrastruktur for transport av LNG (flytende gass)?
- Norge bistand på bakken i Ukraina – herunder tilbud om norske feltskyehus
- Vil Norge re-åpne sin ambassade i Kyiv?
- Hvordan påvirker situasjonen Norges forsvarspolitik?

Statssekretæren responderte med å framheve økt fokus på karbonfangst og lagring og investering i havvind. Investeringer i batteriproduksjon ble også trukket fram og Vad Petersson la vekt på at Norge satser mer fornybart. Norsk bidrag på energiområdet er ønsket av Europa. Etterspørselsbildet vil være viktig for investeringer i energi framover inkl. overgangen til mer fornybar.

Norge bidrar til å avlaste Ukrainas helsevesen, men statssekretæren påpekte at det er viktig å koordinere og systematisere bistanden. Noen land ligger nærmere og kan løse oppgaver nært på de det gjelder.

Planen er at ambassaden i Kyiv skal gjenåpnes.

Sverige og Finland inn i NATO vil åpne nye muligheter for samarbeid i Norden og påvirke norsk forsvarspolitik. Nordområdene er viktig for Norge og et evt. medlemskap fra Sverige og Finland vil gi nye muligheter for arbeidsdeling mellom landene.

Roger Ryberg takket statssekretæren for å sette av tid til dialog med Østlandssamarbeidet Europaforum og for de positive signalene om å lytte til fylkeskommunene og å legge til rette for konsultasjoner, høringer og innspill i regjeringens Europaarbeid.

Bolk 2 – dialog med EUs ambassade til Norge v/Wolfgang Behrendt

Ambassaderåd Behrendt innledet med status i EU for sanksjonene mot Russland der de nå er i gang med pakke 5 og 6. Målet er å hindre russisk finansiering av krigen, og en oljeboikott er nå på trappene. EU har en konstant dialog med Norge i de spørsmål som gjelder krigen i Ukraina. Etter at EU publiserer sine pakker jobbes det videre i Norge for å inkludere dem i norsk lovgivning. Behrendt understreket at det gis mye støtte til Ukraina nå, bl.a. gjennom NGOer som jobber inne i landet., og i går ble det gjennomført et eget møte for å samle inn penger til Ukraina.

Behrend kom også inn på flyktningsituasjonen og han trakk spesielt fram Slovakia – et relativt lite land i EU med grense til Ukraina - som har tatt imot 300.000 flyktninger. Til sammenligning tror ambassaden at det er rundt 40.000 ukrainske flyktninger i Norge nå.

Ambassaderåden framhevet at det vil være stort behov for å bidra med midler til gjenoppbygging når krigen en gang tar slutt. Ukraina har en stor rolle i verdens matproduksjon. Rollen til Ukrainas president ble trukket fram som viktig for krigens forløp. Spørsmålet nå er hva som er Putins mål og hvordan krigen vil forløpe videre.

Etter denne orienteringen gikk Behrendt over til å si noe om den nylig avsluttede prosessen rundt «Future of Europe». Dette har vært en pågående prosess i over ett år med bred involvering av ulike aktører og befolkningen i EU-landene. Rundt 300 forslag kom fram i prosessen og disse er systematisert i ni temaer. Rapporten vil bli overlevert til EUs ledere på mandag 9. mai. Noen av forslagene vil kreve endringer i EU-traktaten.

Klima står øverst på agendaen i innspillene. Krigen i Ukraina har løftet fram sikkerhetspolitikk som et viktig tema. Beslutninger angående utenrikspolitikk i EU krever konsensus. Det er kommet inn ønske om at flere områder i EU kan besluttes gjennom flertall, men dette vil kreve endringer i traktaten.

Det er også foreslått å ha en egen liste med politikere til Europaparlamentet som velges inn felles fra alle landene - i tillegg til de som velges fra hvert land.

Rapporten fra Future of Europe prosessen kan leses her [Final report on the Conference of the Future of Europe](#)

Til slutt orienterte Behrendt kort om den åttende samørighetsrapporten i EU som viser hvordan utviklingen er i EUs regioner og hvordan regionalpolitikken virker. En av konklusjonene er at regionene i den østlige og sørlige delen av Europa er løftet opp økonomisk. 17. mill er løftet ut av fattigdom i perioden 2009-2013. De største utfordringene for regionene i Europa, som trekkes fram i rapporten, er aldring, befolkningsnedgang og arbeidsledighet. 1 av 5 står i fare for å havne i fattigdom og sosial ekskludering. Urbanisering er en utfordring for territoriell samørighet. Hovedbudskapet er at regionalpolitikken virker. Satsningen framover for 2021-2027 er grønn og digital. EU har satt av mere midler til regional utvikling i denne perioden.

Europaforums leder, Roger Ryberg, takket ambassaderåden for god informasjon og inviterte han med på lunsjen.

Bolk 3 – dialog med statssekretær Kjersti Bjørnstad i Kommunal- og distriktsdepartementet

Etter lunsj ble det satt fokus på Interreg og norsk deltakelse – inkl. bevilgning av midler til Interreg på statsbudsjettet.

Statssekretær Kjersti Bjørnstad vist til at hun kom direkte fra regjeringens kontaktkonferanse med fylkeskommunene og at tema Interreg var oppe også i dette møtet. Den nye regjeringen har siden de tiltrådte fått klare tilbakemeldinger om nivå og forutsigbarhet i Interreg-finansieringen.

Bjørnstad framhevet konkrete eksempler og resultater fra Interreg og la vekt på at disse er i tråd med regjeringens prioriteringer. Det er viktig at fylkeskommunene synliggjør det arbeidet de gjør i dag og ikke bare fokusere på å få nye oppgaver. Regjeringen ønsker en mer smidig og effektiv regional forvaltning, bedre samordning og å forsterke de virkemidlene som er der i dag.

Statssekretær Bjørnstad viste til at en ny distrikts-melding er under arbeid. Samtidig ønsker regjeringen å sette i gang ulike tiltak parallelt. Gjennomføre forsøk. Det er viktig å prøve og ha lov til å feile, sa Bjørnstad.

Statssekretæren framhevet internasjonalt samarbeid som en del av rollen som samfunnsutvikler og la vekt på det å bygge tillitt og få til samarbeid over grensene. Interreg programmene for 2021-2027 har gjenkjennbare tema for Norge, og Bjørnstad la vekt på at Norge har fortrinn og gode erfaringer som er viktige her. Vi må skalere opp og ta i bruk de nye mulighetene i ny periode, sa Bjørnstad. Hun viste til Interreg som et viktig instrument for å jobbe tverrsektorielt. Interreg vil være tema inn i distrikts-meldingen.

Bjørnstad kom også inn på bekymringene som er tatt opp angående økonomien i Interreg. Hun forklarte at det var vanskelig å få gjort noe med dette på få uker i fjor høst, men understreket at Kommunal- og distriktsministeren har tatt signalene og at også statsministeren er positiv til Interreg.

Grønn industriutvikling er viktig for regjeringen og ønske om et sterkt nordisk samarbeid på tvers av grensene ble framhevet.

Leder av Europaforum, Roger Ryberg, takket statssekretæren for et godt innlegg med positive signaler slik han oppfattet det. Han åpnet for spørsmål og kommentarer fra salen. Følgende punkter ble tatt opp:

- Kuttet som kom i budsjettet for 2022 - akkurat i det programarbeidet var avsluttet og programmene skulle sendes til godkjenning – gjorde det flaut og pinlig å være norsk i dette samarbeidet. Tillitt er helt sentralt i det internasjonale samarbeidet.
- De midlene som ble kuttet i 2022 må tilbakeføres slik at norsk deltakelse kommer på sporet igjen og finansieringssituasjonen blir forutsigbar for norske partnere og for våre samarbeids-partnere. De 36 mill. må inn igjen!
- Egentlig bør Interreg tilbake på det nivået det var før det kuttet som kom i 2017. Bjørnstad ble utfordret på å ta dette opp videre i KDD og å løfte Interreg tilbake til det nivået som var i perioden 2016 og tidligere.
- Små kommuner og aktører har muligheter for å involvere seg i internasjonalt samarbeid gjennom Interreg. Programmene er viktige for å bygge relasjoner og er nyttige når det butter – f.eks. under koronapandemien.
- Som et eksempel ble samarbeidet i Forum Skagerrak ble trukket fram. Her ligger det mange muligheter innen miljø og næringsutvikling. Planlegging i kystsonen er sentralt for å legge til rette for havbruksnæringene. Det er stort behov for å samordne regelverk på tvers av grensene. Kommunene trekkes med.
- Infrastruktur for grønn energi er et viktig tema som Interreg kan bidra til.
- Forholdet til Sverige ble påvirket av pandemien og Interreg-samarbeidet vil være viktig for å bygge opp igjen tillitten og samarbeidet.
- Interreg bidrar til å etablere viktige verdikjeder for næringsutvikling – f.eks. innen bio-økonomien.

- Samarbeidet i Østersjøregionen vil bli enda viktigere framover i lys av krigen i Ukraina. Dette programmet fikk et kutt i 2022 på over 80%, og vil ikke kunne opereres uten at midlene tilbakeføres på nivået fra 2021. Østlandssamarbeidet er aktive i nettverk og samarbeidsprosjekt i denne delen av Europa.
- Interreg er et viktig verktøy for å underbygge og konkretisere det politiske engasjementet fra fylkeskommunene både i Nordsjøsamarbeidet og i Østersjøsamarbeidet.

Bjørnstad framhevet behovet for å vise fram konkrete resultater og eksempler samt å bruke muligheten for å påvirke budsjettsaken via egne politiske partier. Hun framhevet også behovet for å ta høyde for den grønne utviklingen både på land og sjø. Mange kommuner har gamle planer og det er behov for å oppdatere disse for å ta inn over seg nye rammebetingelser.

Bjørnstad sluttappell:

«Det er viktig å holde farten oppe med å utvikle nye prosjekter og samarbeid og ha trua på dette»

«Regjeringen legger vekt på norsk deltakelse i Interreg og vil være med»

Roger Ryberg takket igjen Statssekretær Bjørnstad for dialogen og lovet at fylkeskommunene vil fortsette å stå på og jobbe for tilbakeføring av midler til Interreg-postene i statsbudsjettet for 2023.

Ryberg takket forumet for aktivt engasjement i møtet og ønsket alle en riktig god helg.

Møtet ble avsluttet kl. 13:00